

Platform CB'23 – Leidraad

Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid

[ondertitel]

Versie 0.8 – april 2023

Platform CB'23 – Toekomstig hergebruik

Deze leidraad is zorgvuldig opgesteld. Desondanks kunnen fouten en onvolledigheden niet worden uitgesloten. Deze leidraad mag worden gedeeld en de inhoud mag – met bronvermelding – worden gebruikt in afgeleide werken. Platform CB'23, de betrokken organisaties en leden van actieteams aanvaarden echter geen aansprakelijkheid die verband houdt met dit document. Dat geldt ook bij directe of indirecte schade ontstaan door toepassing van dit document.

Voorwoord

[Tekst volgt later.]

Platform CB'23

Platform CB'23 (Circulair Bouwen 2023) zet zich in voor afspraken over circulariteit in de bouw. Binnen het platform gaan betrokken partijen (onder meer marktpartijen, beleidsmakers en wetenschappers) in gesprek om tot gedragen afspraken te komen. Dat doen zij in verschillende actieteams. Dit document is opgesteld door het actieteam Toekomstig hergebruik.

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	3
2	1 Inleiding	5
3	1.1 Transitie naar circulaire bouwconomie	5
4	1.2 Rol upv in circulaire bouwconomie	5
5	1.3 Invoering upv	6
6	1.4 Rol leidraad voor de upv	6
7	2 Kansen en uitdagingen	7
8	2.1 Kansen	7
9	2.1.1 <i>Grotere volumes hergebruik en recycling</i>	7
10	2.1.2 <i>Stimulans voor products as a service</i>	7
11	2.1.3 <i>Leren van data</i>	7
12	2.2 Uitdagingen.....	7
13	2.2.1 <i>Kosten</i>	7
14	2.2.2 <i>Gelijk speelveld</i>	7
15	2.2.3 <i>Stabiele kringloop</i>	7
16	2.2.4 <i>Logistiek</i>	8
17	2.2.5 <i>Gegevensbescherming</i>	8
18	2.2.6 <i>Verwisseling doel en middel</i>	8
19	2.2.7 <i>Onvoldoende ambitieuze eisen</i>	8
20	2.2.8 <i>Innovatieve producten</i>	8
21	3 Aanbevelingen overheid	9
22	3.1 Inleiding.....	9
23	3.2 Verplichte tariefdifferentiatie.....	9
24	3.3 Ultieme producentenverantwoordelijkheid	9
25	3.4 Stabiele kringloop	9
26	3.5 Gelijk speelveld	10
27	3.6 Realistische doelstellingen	10
28	3.7 Paspoort voor de bouw.....	10
29	3.8 Verder onderzoek.....	10
30	4 Aanbevelingen productgroepen	12
31	4.1 Inleiding.....	12
32	4.2 Draagvlak	12
33	4.3 Pvo	12
34	4.4 Eisen aan producten.....	12
35	4.5 Eisen aan andere partijen.....	13
36	5 Aanbevelingen individuele bedrijven	14
37	5.1 Inleiding.....	14
38	5.2 Circulair ontwerpen	14
39	5.3 Retournamegarantie	14
40	5.4 Demontagehandleidingen meeleveren.....	14
41	5.5 Onderhoudsvoorschriften.....	14
42	Literatuur	15

43 I Inleiding

44 I.1 Transitie naar circulaire bouwconomie

45 De bouwsector wil en moet toe naar meer circulariteit. Dit blijkt onder meer uit het
46 *Grondstoffenakkoord* (Rijksoverheid, 2017), dat ruim 400 partijen ondertekenden. Hierin is
47 afgesproken transitieteams op te richten voor verschillende sectoren. Het transitieteam Circulaire
48 bouwconomie ontwerpt het plan voor een geheel circulaire Nederlandse bouwsector in 2050. Het
49 meest recente deel van dit plan is het *Uitvoeringsprogramma richting het basiskamp* (De Circulaire
50 Bouwconomie, 2021).

51 Begin 2023 is het *Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030* (NPCE) (Ministerie van I&W,
52 2023) gepubliceerd. Voor dit programma is onder meer input van de transitieteams gebruikt. Het
53 NPCE bevat een speciale paragraaf over circulariteit in de bouw. Dit toont de wil van de
54 Nederlandse overheid om vaart te zetten achter de transitie naar een circulaire bouwconomie.

55 I.2 Rol upv in circulaire bouwconomie

56 Voor een circulaire Nederlandse bouwsector is de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid
57 (upv) een noodzaak. De upv stimuleert namelijk hergebruik en recycling (technische kringlopen
58 sluiten) en vermindert afval.

59 Een upv houdt in 'dat producenten of importeurs (mede)verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer
60 van de producten die door hen op de markt zijn (of worden) gebracht' (Ilent, 2023). De upv maakt
61 producenten en importeurs (hierna: 'producenten') qua financiën, organisatie en informatie
62 verantwoordelijk voor het product na gebruik (Vermeulen et al., 2021). Wanneer producenten voor
63 wie een upv geldt een product voor het eerst op de Nederlandse markt brengen, moeten zij 'onder
64 andere een logistiek systeem opzetten voor het afvalbeheer en ook de financiering hiervan
65 organiseren' (Ilent, 2023).

66 Als partijen collectief een upv willen invoeren, maken ze gezamenlijk één partij hiervoor
67 verantwoordelijk. Zo'n partij heet een producentenverantwoordelijkheidsorganisatie (pvo). Een pvo
68 organiseert het logistieke systeem en zorgt dat partijen zich aan de wetgeving houden en
69 rapporteren. Ook heft een pvo een afvalbeheerbijdrage. Hiermee worden de inzameling, de recycling
70 of het hergebruik kostenefficiënt geregeld.

71 Producenten die het initiatief voor een upv nemen (met of zonder pvo), kunnen de
72 afvalbeheerbijdrage in de upv wettelijk laten verplichten via een algemeen verbindend verklaring (avv).
73 Daarvoor kunnen zij een aanvraag doen bij de minister. Zij moeten dan wel een meerderheid van de
74 markt vormen en deze meerderheid onderbouwen in termen van omzet en aantallen. De Wet
75 milieubeheer (onder titel 15.10) stelt ook nog andere eisen aan de aanvraag van een avv (Overheid.nl,
76 2023). Als de minister de afvalbeheerbijdrage algemeen bindend verklaart, zijn alle producenten in
77 Nederland verplicht deze te betalen.

78 In Nederland is het aantal productgroepen met een upv nog beperkt. Er zijn wel verplichte upv's,
79 bijvoorbeeld voor verpakkingen en autobanden. Ook zijn er enkele vrijwillige upv's, bijvoorbeeld
80 voor vlakglas en matrassen. Daarnaast zijn voor verschillende productgroepen systemen opgetuigd
81 om producten terug te halen na gebruik. Dit geldt bijvoorbeeld voor kunststof leidingsystemen en
82 bitumen dakbedekking. Ook is recent een samenwerkingsverband in de gevelbouw aangekondigd.
83 Het succes van deze systemen is vaak afhankelijk van de waarde van de producten die worden
84 teruggenomen.

85 **I.3 Invoering upv**

86 Platform CB'23 en veel andere partijen vinden dat de upv in de bouw voor alle productgroepen
87 verplicht moet worden. Ook de meest recente *Integrale Circulaire Economie Rapportage* (PBL, 2023)
88 benadrukt dat dwang en drang vaak nodig zijn om de transitie naar een circulaire economie te
89 versnellen.

90 Hoe de upv in de hele bouw moet worden geïmplementeerd, is nog onduidelijk. Wel zijn er
91 verschillende partijen die al onderzoek doen naar aspecten van de upv. Er wordt bijvoorbeeld een
92 haalbaarheidsstudie gedaan naar een upv voor kunststoffen in de bouw per 2025 (Ministerie van I&W,
93 2023).

94 **I.4 Rol leidraad voor de upv**

95 Platform CB'23 verkent met deze leidraad de kansen en uitdagingen bij het praktisch implementeren
96 van de upv in de bouw. Daarbij wordt breed gekeken naar alle productgroepen in de B&U- en
97 de GWW-sector. Het retoursysteem kan op zowel hergebruik als recycling van toepassing zijn.

98 Deze leidraad doet aanbevelingen voor drie doelgroepen:

- 99 – beleidsmakers bij de overheid die de upv willen stimuleren (hoofdstuk 3);
- 100 – partijen binnen productgroepen en pvo's die een upv willen implementeren (hoofdstuk 4);
- 101 – individuele bedrijven die zonder verplichte upv toch al 'een soort upv' willen organiseren
102 (hoofdstuk 5).

103 Hoofdstuk 2 gaat generiek in op de kansen en uitdagingen die het actieteam van Platform CB'23 ziet
104 voor de upv in de bouw.

105 **2 Kansen en uitdagingen**

106 **2.1 Kansen**

107 **2.1.1 Grotere volumes hergebruik en recycling**

108 Het retoursysteem in de upv stimuleert inzamelaars om producten retour te nemen. Daardoor
109 ontstaat een groter volume van retouren en dat heeft schaalvoordelen. Transport en vermarkting
110 worden goedkoper en door een groter volume kan een positieve businesscase ontstaan voor
111 productgroepen waar de volumes nu nog klein zijn. Dit alles draagt bij aan meer hergebruik en
112 recycling.

113 **2.1.2 Stimulans voor products as a service**

114 Het retoursysteem bij de upv maakt het mogelijk om meer kortcyclische productgroepen 'as a
115 service' aan te bieden. Bij een product-as-a-service blijft de producent verantwoordelijk voor het
116 product. Dit geeft de producent een prikkel voor levensduurverlenging en voor waardebehoud (in de
117 gebruiksfase en de afvalfase) om hoogwaardig hergebruik mogelijk te maken.

118 **2.1.3 Leren van data**

119 Door een retoursysteem op landelijk niveau moet worden bijgehouden wat bijvoorbeeld inzamelings-
120 of recyclingspercentages zijn van de product- of materiaalstromen. Uit deze data kunnen lessen
121 worden getrokken voor de productgroep waarover de data gaan en voor andere productgroepen.
122 Op deze data kunnen doelstellingen worden gebaseerd.

123 **2.2 Uitdagingen**

124 **2.2.1 Kosten**

125 Producenten kunnen weerstand hebben tegen een upv, omdat deze kosten met zich meebrengt. Er
126 zijn onder meer kosten voor het inzamelingsstelsel en de bijbehorende administratie. Door dit
127 collectief te organiseren in een pvo kunnen deze kosten wel worden beperkt. Aan de aanvraag van
128 de avv (zie 1.2) zijn ook veel kosten verbonden. Een avv zorgt echter wel voor de benodigde
129 volumes om een upv financieel stabiel te maken.

130 **2.2.2 Gelijk speelveld**

131 Met een upv is het speelveld voor producenten niet automatisch gelijk. Producenten kunnen bang zijn
132 voor concurrentievervalsing omdat handhaving niet op voorhand is geregeld. Een nationale upv kan
133 er ook toe leiden dat Nederlandse bedrijven een concurrentienadeel krijgen ten opzichte van
134 buitenlandse bedrijven. Het speelveld kan ook ongelijk worden als verschillende upv's gelden voor
135 verschillende materialen met eenzelfde toepassing/functie.

136 **2.2.3 Stabiele kringloop**

137 De upv is een manier om partijen te stimuleren om de technische kringloop te sluiten. Om dit te
138 bereiken is de uitdaging aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- 139 - een stabiele input van materialen;
- 140 - technieken voor recycling en hergebruik qua ontwerp, demontage en remontage/verwerking;
- 141 - een stabiele afzetmarkt.

142 **2.2.4 Logistiek**

143 Bij een upv is het een grote opgave om de logistiek zo in te richten dat ook kleine volumes
144 terugkomen voor hergebruik of recycling. Voor kleine volumes ontbreekt de businesscase vaak.
145 Ophalen kost dan meer dan het oplevert.

146 **2.2.5 Gegevensbescherming**

147 Voor de monitoring van de upv moeten producenten bedrijfsgevoelige informatie delen, bijvoorbeeld
148 over hoeveelheden. Het is een uitdaging om hiervoor heldere afspraken te maken en gevoelige
149 gegevens goed te beschermen.

150 **2.2.6 Verwisseling doel en middel**

151 De upv is een middel om bij te dragen aan de drie doelen van circulair bouwen: materiaalvoorraden
152 beschermen, milieu beschermen en bestaande waarde beschermen (Platform CB'23, 2022). De upv
153 moet dus geen doel op zich worden. Regels over de upv zouden moeten worden bepaald op basis
154 van de impact op deze drie doelen op een specifieke productgroep. Een strategie hoger op de
155 R-ladder is bijvoorbeeld niet altijd gunstiger qua milieu-impact. Als een levenscyclusanalyse (LCA)
156 uitwijst dat de milieu-impact voor recycling of voor primaire grondstoffen gunstiger is dan voor
157 hergebruik, dan moet hergebruik niet de verplichte strategie worden in het upv-systeem.

158 **2.2.7 Onvoldoende ambitieuze eisen**

159 Een pov met een avv op de afvalbeheerbijdrage kan eisen stellen aan partijen in de productgroep. Zo
160 eist de pvo voor e-waste (Stichting OPEN) dat elke schakel in de keten moet voldoen aan een
161 specifieke CENELEC-standaard, met daarin onder meer eisen aan opslag en transparantie. Uit recent
162 onderzoek (Hobé 2021) blijkt dat er aan huidige upv-systemen (veel) te weinig eisen worden gesteld.
163 Voor een impact op de drie doelen van circulair bouwen zijn ambitieuze eisen noodzakelijk.

164 **2.2.8 Innovatieve producten**

165 Het is lastig om een upv op te stellen voor innovatieve producten. Als nieuwe producten toetreden
166 tot de markt, kan er ook onduidelijkheid ontstaan over onder meer categorieën en tarieven.

167 **3 Aanbevelingen overheid**

168 **3.1 Inleiding**

169 De Wet milieubeheer, onder titel 15.10, stelt dat de overheid *eisen* kan stellen *aan de eisen* in een
170 upv. Op die manier kan de overheid de upv aanscherpen en zorgen dat het upv-systeem meer
171 circulair wordt. Dit hoofdstuk geeft aanbevelingen voor hoe de overheid dat kan doen.

172 **3.2 Verplichte tariefdifferentiatie**

173 Het actieteam raadt aan om voor een avv te eisen dat er wordt gedifferentieerd in tarieven op basis
174 van circulariteit. In 2021 schreven onderzoekers van de Universiteit Utrecht (Campbell-Johnston et
175 al., 2021) dat dit idee breder wordt gedragen. Bij tariefdifferentiatie is het belangrijk om het doel
176 (betere milieuprestatie op basis van een LCA) voor ogen te houden, en doel en middel niet om te
177 draaien (zie 2.2.6).

178 Het werkt bevorderlijk als een dergelijke differentiatie wordt gebaseerd op reeds ingestelde kaders
179 en wetgeving en daarmee wordt geïntegreerd. Het is voor de sector lastig om te werken met
180 verschillende, losse wetgevingen. Een voorbeeld van een ingesteld kader is het Bouwwaardemodel uit
181 de betonindustrie (Betonhuis, 2020).

182 **3.3 Ultieme producentenverantwoordelijkheid**

183 De overheid kan voor een avv-aanvraag ook eisen dat de upv geldig moet zijn voor
184 grensoverschrijdend transport. Op dit moment eindigt de verantwoordelijkheid van producenten als
185 een product wordt geëxporteerd (Vermeulen, Campbell-Johnston & Thapa, 2022). Vier
186 onderzoekers van verschillende universiteiten en 24 e-waste-experts pleiten voor een -'ultieme
187 producentenverantwoordelijkheid'. Daarbij blijven producenten verantwoordelijk voor hun
188 producten, ongeacht de bestemming (Thapa et al., 2022). Dit zorgt voor grip op de producten. Het
189 zorgt er ook voor dat kan worden gekozen voor een zo hoog mogelijke kwaliteit van hergebruik of
190 recycling.

191 De ultieme producentenverantwoordelijkheid is belangrijk, omdat het opties beperkt om producten
192 af te danken over de grens. In de bouw zou de ultieme producentenverantwoordelijkheid onder
193 meer van toepassing kunnen zijn op producten als stoplichten, warmtepompen en ventilatoren.

194 Het voorbeeld hieronder maakt het belang van een ultieme producentenverantwoordelijkheid
195 duidelijk.

196 *E-waste wordt vaak geëxporteerd, bijvoorbeeld naar Nigeria. Dit is mogelijk vanwege het juridische verschil*
197 *tussen 'product' en 'afval'. Als één lampje van een laptop nog brandt, is het juridisch een product, terwijl het*
198 *eigenlijk afval is. Zo'n laptop kan daardoor eindigen op een stortplaats in Nigeria (Thapa et al., 2022). Voor*
199 *de partij die afdankt, is dit goedkoper dan de laptop te laten recyclen.*

200 **3.4 Stabiele kringloop**

201 De overheid kan op drie manieren bijdragen aan een stabiele kringloop (zie 2.2.3):

- 202 - Een verbod op verbranding en stort van herbruikbare materialen. Dit draagt bij aan een
203 **stabiele input van materialen.**
- 204 - Tariefdifferentiatie op basis van circulariteit (zie 3.2). Dit stimuleert hoogwaardig hergebruik.

205 - Een verplicht percentage hergebruik (reuse/recycle) in elk product of bouwwerk. Dit
206 vergroot de **afzetmarkt voor secundaire stromen**. Deze eis zal uiteindelijk op nationaal
207 en Europees niveau moeten worden gesteld.

208 **3.5 Gelijk speelveld**

209 De overheid kan onder meer voor een gelijk speelveld (zie 2.2.2) zorgen door productgroepen voor
210 upv's goed te definiëren. Producten met eenzelfde toepassing/functie moeten dan aan dezelfde eisen
211 voldoen, ongeacht het gebruikte materiaal. De overheid moet zorgen dat goed wordt gehandhaafd.
212 Ook moet ze terughoudend zijn met ontheffingen om ongelijke behandeling en ongewenste
213 praktijken te voorkomen.

214 **3.6 Realistische doelstellingen**

215 De overheid formuleert doelstellingen voor een upv, zoals het inzamelingspercentage. Het is
216 belangrijk om ambitieuze doelstellingen qua circulariteit te formuleren (zie 2.2.7), maar deze
217 doelstellingen moeten wel zijn gebaseerd op actuele gegevens.

218 Doelstellingen baseren op actuele gegevens is onder meer lastig als de functionele eisen voor een
219 product veranderen. In dat geval moet in de wetgeving die een upv ondersteunt, hiermee rekening
220 worden gehouden. Functionele eisen kunnen vooral bij langcyclische producten veranderen. Pvc-
221 vloeren werden bijvoorbeeld vroeger met lood gemaakt, waardoor deze op een gegeven moment
222 niet meer mochten worden gerecycled. En voor isolatieglas is de isolatiewaarde de laatste jaren sterk
223 verbeterd, waardoor oud glas niet meer aan de functionele eisen voldoet.

224 Bij doelstellingen over het inzamelingspercentage is het ook goed om kritisch te kijken naar de
225 (input- en output)data en het gekozen meetpunt. Bij batterijen is hierover discussie. De batterijen die
226 op de markt worden gebracht, worden gezien als input. De gemiddelde inzameling van de afgelopen
227 drie jaar wordt gezien als output. Op basis hiervan wordt het inzamelingspercentage berekend.
228 Omdat batterijen steeds langer meegaan, daalt het inzamelingspercentage, terwijl het
229 inzamelingsstelsel misschien wel is verbeterd (Stichting Stibat Services, 2022). Dit zal voor
230 producten in de bouw nog meer gelden, omdat de cyclus vaak langer is. Daarnaast treedt er in de
231 bouw vervuiling en degradatie op, waardoor niet alle producten te hergebruiken zijn.

232 **3.7 Paspoort voor de bouw**

233 Meerdere partijen pleiten voor een digitaal paspoort voor de bouw (Platform CB'23, 2022). Het
234 actieteam steunt de verdere ontwikkeling van paspoorten waarbij producenten gegevens beschikbaar
235 stellen voor toekomstig gebruik. Zo is het in de toekomst duidelijker wat er mogelijk is met
236 vrijgekomen materialen en producten.

237 **3.8 Verder onderzoek**

238 Als in de bouw een upv wordt ingevoerd, is verder onderzoek naar de concrete invulling daarvan
239 essentieel. Er komt namelijk veel kijken bij het organiseren van een upv. De overheid moet bij dit
240 onderzoek het voortouw nemen.

241
242 Een onderzoek naar een upv in de bouw moet worden geleid door een partij met kennis van de
243 sector, de upv en circulariteit. Dit laatste is vooral belangrijk, omdat circulair bouwen een andere
244 manier van denken vraagt dan lineair bouwen. In het onderzoek moeten partijen worden benaderd
245 die een transitie naar een circulaire bouw kunnen aanwakken en de producenten kunnen
246 verbinden.

247

248 Een onderdeel van het onderzoek moet zijn hoe een upv kan worden ingericht die een
249 concurrentienadeel voorkomt voor Nederlandse bedrijven (gelijk speelveld, zie 2.2.2).

250 **4 Aanbevelingen productgroepen**

251 **4.1 Inleiding**

252 Producenten kunnen ook zonder inmenging van de overheid een upv opzetten. Zoals genoemd in 1.2
253 zijn vlakglas en matrassen productgroepen waarin op deze manier al jarenlang een upv met succes
254 wordt uitgevoerd. Met een vrijwillige upv toont een productgroep de wil om de transitie naar
255 circulariteit te maken. Dit geeft de productgroep bovendien meer vrijheid om het upv-systeem te
256 organiseren.

257

258 Dit hoofdstuk geeft aanbevelingen voor productgroepen die vrijwillig een upv willen opzetten en
259 voor productgroepen die dit moeten doen nadat de overheid deze verplicht heeft gesteld.

260

261 **4.2 Draagvlak**

262 Voor een upv-systeem moet een productgroep draagvlak organiseren. Voor de aanvraag van een av
263 is immers een meerderheid in de productgroep nodig, in zowel aantal organisaties als volumes (zie
264 1.2). Draagvlak kan voortkomen uit intrinsieke motivatie of uit de wil om het imago van de
265 productgroep te verbeteren.

266 **4.3 Pvo**

267 Voor een efficiënt upv-systeem is in de praktijk een pvo cruciaal. Met een pvo is er één partij die,
268 namens de productgroep, de verantwoordelijkheid neemt en een landelijk dekkend en sectorbreed
269 systeem organiseert voor inzameling en recycling of hergebruik. Bij het opzetten van een pvo is het
270 belangrijk om mensen te betrekken met kennis van de productgroep, omdat een breed netwerk
271 belangrijk is om partijen te verbinden.

272 In het upv-systeem moet de pvo duidelijke afspraken maken die resulteren in een gelijk speelveld
273 (3.5). Ook is aandacht voor een efficiënte logistiek (zie 2.2.4) belangrijk, vooral als het gaat om kleine
274 volumes. Daarnaast moeten afspraken worden gemaakt over gegevensbescherming (zie 2.2.5),
275 bijvoorbeeld in een non-disclosure agreement (NDA).

276 **4.4 Eisen aan producten**

277 In een upv voor een productgroep kunnen eisen worden gesteld aan producten, eventueel
278 gecombineerd met een tariefdifferentiatie voor verschillende prestaties (zie 3.2). Bij deze eisen moet
279 de impact op de drie doelen van circulair bouwen (zie 2.2.6) het uitgangspunt zijn en is het zaak om
280 doel en middel niet te verwisselen.

281 Eisen kunnen onder meer betrekking hebben op de mate van herbruikbaarheid, recyclebaarheid en
282 repareerbaarheid en op de losmaakbaarheid, modulariteit en adaptiviteit die daarvoor eventueel voor
283 nodig zijn.

284 Ook qua informatie kunnen eisen worden gesteld. De producent kan bijvoorbeeld worden verplicht
285 om losmaakbare detailleringen (zie Platform CB'23, 2023) of een digitaal paspoort voor de bouw mee
286 te leveren. Productgroepen die een paspoort voor de bouw verplicht stellen, krijgen hiermee een
287 *first-mover advantage* mocht de overheid besluiten dit paspoort verplicht te stellen (zie 3.7).

288 De eisen in een upv-systeem moeten worden afgestemd op de eisen die in de bouw al gesteld
289 worden, bijvoorbeeld op het gebied van MPG/MKI.

290 **4.5 Eisen aan andere partijen**

291 Een upv stelt eisen aan producenten, maar ook andere partijen hebben invloed op de (kwaliteit van)
292 retouren. Voorbeelden zijn hergebruikpartijen en recyclers, maar ook bouwwerkeigenaars in de
293 gebruiksfase. Het is goed om (strengere) voorwaarden te stellen aan dergelijke partijen binnen een
294 upv-systeem, zodat deze partijen goed met het product omgaan.

295 **5 Aanbevelingen individuele bedrijven**

296 **5.1 Inleiding**

297 Partijen die binnen hun productgroep geen meerderheid hebben, kunnen zelfstandig eerste stappen
298 zetten richting 'een soort upv'. Dit hoofdstuk biedt aanbevelingen voor deze partijen.

299 **5.2 Circulair ontwerpen**

300 In de ontwerpfase hebben producenten veel invloed op de mate waarin hun product kan worden
301 hergebruikt of gerecycled. Voor producenten die een retoursysteem willen opzetten, is het daarom
302 verstandig om aandacht te besteden aan circulair ontwerpen en in het bijzonder losmaakbaarheid en
303 losmaakbare detaillering. Inspiratie kan worden opgedaan in de leidraden *Circulair ontwerpen* (Platform
304 CB'23, 2021) en *Losmaakbaar detailleren* (Platform CB'23, 2023b) en in de *Horizontale richtlijn*
305 *productprestaties* (Platform CB'23, 2023a) van Platform CB'23.
306

307 **5.3 Retournamegarantie**

308 Om hergebruik en recycling te bevorderen kunnen producenten afnemers van hun product een
309 retournamegarantie geven. Als het product kapotgaat, kan de producent het product repareren of
310 terugnemen voor hergebruik of recycling. Hiermee zet de producent een stap richting een eigen
311 retoursysteem.
312

313 **5.4 Demontagehandleidingen meeleveren**

314 Ook een demontagehandleiding kan bijdragen aan meer hergebruik en recycling. Door een
315 demontagehandleiding te verstrekken bij verkoop, kan een product aan het eind van de cyclus uit
316 elkaar of uit het bouwwerk worden gehaald en hoogwaardig worden verwerkt.

317 **5.5 Onderhoudsvoorschriften**

318 Een producent kan bij verkoop ook onderhoudsvoorschriften verstrekken. Onderhoudsvoorschriften
319 verlengen de levensduur van een product en dragen bij aan het behoud van de kwaliteit.

320

Literatuur

321

322 Betonhuis (2020). *Circulair ontwerpen volgens het Bouwwaardemodel*. Woerden: Betonhuis.

323 Geraadpleegd 28-3-2023 via betonhuis.nl/betonhuis/contactgegevens-betonhuis.

324 Campbell-Johnston, K. M de Munck, W. Vermeulen en C. Backes (2021). Future perspectives on the
325 role of extended producer responsibility within a circular economy: A Delphi study using the case of
326 the Netherlands. In: *Business Strategy and the Environment*, Volume 30, Issue 8, pp. 4054-4067.

327 Geraadpleegd 28-3-2023 via onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/bse.2856.

328 De Circulaire Bouweconomie (2021). *De inrichting van het basiskamp. Uitvoeringsprogramma 2021-*

329 *2023*. Den Haag: RVO. Geraadpleegd 28-3-2023 via [circulairebouweconomie.nl/wp-](https://circulairebouweconomie.nl/wp-content/uploads/2021/11/CirculaireBouweconomie_Brochure2021.pdf)

330 [content/uploads/2021/11/CirculaireBouweconomie_Brochure2021.pdf](https://circulairebouweconomie.nl/wp-content/uploads/2021/11/CirculaireBouweconomie_Brochure2021.pdf).

331 Hobé, T. (2021). *Quality assurance. About quality assurance systems in the Dutch recycling industry*.

332 Utrecht: Utrecht University. Geraadpleegd 30-3-2023 via

333 webdog.brbs.nl/files/HobethesisQUALITYASSURANCE.pdf.

334 Ilent (2023). *Producentenverantwoordelijkheid*. Den Haag: Inspectie Leefomgeving en Transport.

335 Geraadpleegd 28-3-2023 via ilent.nl/onderwerpen/producentenverantwoordelijkheid.

336 Jonker, J, N. Faber & T. Haaker (2022). *Classificatie Circulaire Businessmodellen. Een onderzoek naar*

337 *bestaande en toekomstige vormen van waardecreatie en -behoud*. Den Haag: Ministerie van Economische

338 Zaken en Klimaat. Geraadpleegd 28-3-2023 via

339 [circulairerecycling.nl/app/uploads/2022/02/Whitepaper-Classificatie-Circulaire-](https://circulairerecycling.nl/app/uploads/2022/02/Whitepaper-Classificatie-Circulaire-Businessmodellen_CTF.pdf)

340 [Businessmodellen_CTF.pdf](https://circulairerecycling.nl/app/uploads/2022/02/Whitepaper-Classificatie-Circulaire-Businessmodellen_CTF.pdf).

341 Kaustubh, T. W. Vermeulen, O. Olayide & P. Deutz. (2022). *Policy Brief: Blueprint for Ultimate Producer*

342 *Responsibility*.

343 Ministerie van I&W (2023). *Nationaal Programma Circulaire Economie. 2023-2030*. Den Haag:

344 Rijksoverheid. Geraadpleegd 28-3-2023 via

345 [rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/beleidsnotas/2023/02/03/nationaal-programma-](https://rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/beleidsnotas/2023/02/03/nationaal-programma-circulaire-economie-2023-2030/Nationaal+Programma+Circulaire+Economie+2023-2030.pdf)

346 [circulaire-economie-2023-2030/Nationaal+Programma+Circulaire+Economie+2023-2030.pdf](https://rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/beleidsnotas/2023/02/03/nationaal-programma-circulaire-economie-2023-2030/Nationaal+Programma+Circulaire+Economie+2023-2030.pdf).

347 Overheid.nl (2023). *Wet milieubeheer*. Den Haag: Rijksoverheid. Geraadpleegd 28-3-2023 via

348 wetten.overheid.nl/BWBR0003245/2023-01-01.

349 PBL (2023). *Integrale Circulaire Economie Rapportage 2023*. Den Haag: Planbureau voor de

350 Leefomgeving. Geraadpleegd 28-3-2023 via [pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2023-icer-2023-](https://pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2023-icer-2023-4882.pdf)

351 [4882.pdf](https://pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2023-icer-2023-4882.pdf)

352 Platform CB'23 (2021). *Circulair ontwerpen. Werkafspraken voor een circulaire bouw*. Delft: Platform

353 CB'23.

354 Platform CB'23 (2022a). *Metten van circulariteit. Meetmethode voor een circulaire bouw*. Delft: Platform

355 CB'23.

356 Platform CB'23 (2022b). *Paspoorten voor de bouw. Deel A + B. Werkafspraken en onderbouwing voor*

357 *paspoorten in een circulaire bouwsector*. Delft: Platform CB'23.

- 358 Platform CB'23 (2023a). *Leidraad Losmaakbaar detailleren*. Delft: Platform CB'23.
- 359 Platform CB'23 (2023b). *Horizontale richtlijn productprestaties bouwproducten in volgende cyclus. Bepaling*
360 *en vastlegging van toekomstige prestaties voor circulair bouwen*. Delft: Platform CB'23.
- 361 Rijksoverheid (2017). *Grondstoffenakkoord. Intentieovereenkomst om te komen tot transitieagenda's voor*
362 *de Circulaire economie*. Den Haag: Rijksoverheid. Geraadpleegd 28-3-2023 via
363 open.overheid.nl/documenten/ronl-e7081689-7484-40ac-b339-bcb2af364769/pdf.
- 364 Stichting Stibat Services (2022). *Annual Report 2021*. Zoetermeer: Stichting Stibat Services.
365 Geraadpleegd 29-3-2023 via [stibat.nl/assets/uploads/2022/09/Stibat-Services-Jaarverslag-2021-](https://stibat.nl/assets/uploads/2022/09/Stibat-Services-Jaarverslag-2021-ENG.pdf)
366 [ENG.pdf](https://stibat.nl/assets/uploads/2022/09/Stibat-Services-Jaarverslag-2021-ENG.pdf)
- 367 Thapa, K. W. Vermeulen, O. Olayide & P. Deutz (2022). *Policy Brief: Blueprint for Ultimate Producer*
368 *Responsibility*. Geraadpleegd 30-3-2023 via zenodo.org/record/5957809#.ZCWjQ3ZBxej.
- 369 Vermeulen, W. K. Campbell-Johnston & K. Thapa (2022). *Extended Producer Responsibility and*
370 *Circular Economy: Three Design Flaws*. In: *Ökologische Wirtschaften 2022* (37), pp 21-23.
- 371 Vermeulen, W. et al (2021). *Transitiepaden voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid op weg naar*
372 *een circulaire economie. Een white paper gebaseerd op literatuuronderzoek en de resultaten van een*
373 *Delphistudie over de ervaringen met uitgebreide producentenverantwoordelijkheid in Nederland* Utrecht:
374 Utrecht University, Circular Economy and Society Hub. Geraadpleegd 28-3-2023 via
375 [uu.nl/sites/default/files/White-paper-over-Transitiepaden-voor-uitgebreide-](https://uu.nl/sites/default/files/White-paper-over-Transitiepaden-voor-uitgebreide-producentenverantwoordelijkheid-op-weg-naar-een-circulaire-economie.pdf)
376 [producentenverantwoordelijkheid-op-weg-naar-een-circulaire-economie.pdf](https://uu.nl/sites/default/files/White-paper-over-Transitiepaden-voor-uitgebreide-producentenverantwoordelijkheid-op-weg-naar-een-circulaire-economie.pdf).